

Міністерство освіти і науки України
Департамент науки і освіти
Харківської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

(повне найменування закладу вищої освіти)

Психолого-педагогічний факультет

(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

Кафедра педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту

(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

Пояснювальна записка
до дипломної роботи
магістр

(освітній ступінь)

На тему **ПРОФЕСІЙНИЙ ІМІДЖ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ**
ЯК СКЛАДОВА ЙОГО ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Виконала: студентка групи 22
спеціальності

013 «Початкова освіта»

(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

Гриценко Ю.М.

(прізвище та ініціали)

Керівник Бабакіна О.О.

(прізвище та ініціали)

Рецензент Маміжина В.М.

(прізвище та ініціали)

Харків – 2019

ВСТУП

Модернізація системи вищої освіти нашої держави стає загальною необхідністю у контексті посилення процесу глобалізації, яка призвела до трансформаційних змін всіх сфер життя українського суспільства та актуалізації проблеми збільшення конкурентоздатності закладів вищої освіти України.

Дослідниками проаналізовано сучасну соціокультурну ситуацію в Україні і світі, яка свідчить про те, що система освіти зазнає докорінних змін у контексті викликів XXI століття, які зумовлені системною кризою людської цивілізації. Загалом, сучасна парадигма розвитку освіти в Україні повинна сприяти впровадженню інноваційних тенденцій в освітню сферу та мати випереджувальний характер. Докорінні зміни в освіті потребують особистості інтелектуально розвиненої, яка буде здатна до самовдосконалення, самоосвіти, що мають ґрунтуватися на нових теоретико-методологічних засадах та фундаментальних знаннях, які зумовлюють необхідність формування сучасних вимог до освіти.

Для формування майбутнього покоління, його розвитку реалізатором державної політики виступає вчитель, від рівня підготовки якого залежить якість професійної діяльності та власний професіоналізм.

На виховання нової генерації педагогічних кадрів орієнтують Закон України «Про освіту», Конституція України, Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»), Закон України «Про загальну середню освіту», Концепція виховання дітей та молоді в національній системі освіти, Державна програма «Вчитель», Концепція «Нова українська школа», Національна доктрина розвитку освіти України.

У Національній доктрині розвитку освіти в Україні зазначено, що освіта має стати стратегічним ресурсом забезпечення національних інтересів, поліпшення добробуту людей, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені.

Проте стан справ у галузі освіти, темпи та глибина перетворень не повною мірою задовольняють потреби особистості, суспільства й держави.

Глобалізація, зміна технологій, утвердження пріоритетів сталого розвитку, перехід до інформаційно-технологічного суспільства, інші виклики сучасній цивілізації потребують радикальну модернізацію освітньої галузі; Перед суспільством, державою постають завдання забезпечити пріоритетність розвитку освіти і науки.

Вирішення сучасних освітянських завдань вимагає модернізації професійної підготовки вчителів згідно з актуальними педагогічними пріоритетами, значного підвищення професіоналізму педагогічних працівників, здатних до здійснення професійно-педагогічної діяльності. На сучасному етапі розвитку професійної педагогічної освіти можна простежити оновлення та розширення традиційної системи підготовки вчителів, що здебільшого спрямована не тільки на теоретичне осмислення студентами сутності навчально-виховного процесу, а й на підвищення загальнокультурного рівня та ціннісного ставлення до педагогічної професії.

Серед найважливіших завдань вищої педагогічної освіти – розвиток особистісних потенційних характеристик майбутнього вчителя, формування педагогічних компетенцій, освоєння та вдосконалення ним професійних методик. За таких умов виникає необхідність формування нового стилю соціальної поведінки майбутнього вчителя, відповідної завданням розвитку суспільства, що у свою чергу, веде до дослідження аспектів педагогічної іміджології, а саме, до проблеми формування професійного іміджу, і викликає потребу її розв'язання.

Імідж являє собою своєрідну закріплену в образах, символах і нормах, програму соціальної поведінки людини. Класичний професійний імідж, або образ педагога, як взірця для наслідування дітьми, формувався поступово, охоплюючи як внутрішні так і зовнішні якості людини. Вчення про професійний імідж також формувалося поступово

і пройшло у своєму розвитку ряд етапів: від початкового до сучасного. Сучасний етап є науковим, про що свідчать цілеспрямовані дослідження в освітній галузі, поява науки – іміджелогії та професії іміджмейкера. На перших етапах значне місце серед якостей педагога посідали загальна ерудованість та ораторські здібності. Згодом до них приєдналися моральні якості, вимоги до поведінки та зовнішнього вигляду. На сьогоднішній день імідж педагога об'єднує комплекс внутрішніх та зовнішніх якостей особистості, що потребують цілеспрямованого формування, розвитку та вдосконалення.

Суть іміджу майбутнього вчителя полягає в його здатності впливати на емоції аудиторії, пристосовуючись до її очікувань, виділяючи та підкреслюючи найголовніших риси та якості його носія. Позитивний імідж робить людину більш привабливою, підвищує її самооцінку та загальний емоційний стан, допомагає налагодженню комунікації, формує позитивне враження про неї, сприяє не тільки ефективному вирішенню особистих питань, а й стає основною запорукою досягнення успіху в професійній сфері.

Відтак, формування іміджу відіграє велике значення для професій, які належать до категорії суб'єкт-суб'єктної взаємодії, де людина є основним суб'єктом професійної діяльності.

Проблема формування іміджу є однією з актуальних у сучасній психолого-педагогічній науці (Т. Довга, Г. Почепцов, В. Шепель тощо). Як засвідчують дослідження цих та інших учених, в останні роки означена проблема достатньо активно розробляється щодо різних видів людської діяльності.

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про те, що питання професійного становлення педагога були в центрі уваги класиків вітчизняної (Г. Сковорода, К. Ушинський, С. Шацький А. Макаренко, В. Сухомлинський та ін.) педагогіки.

Аналітичний огляд досліджень (А. Калюжного, Я. Коломенського, О. Перелигіної тощо) з даної проблеми засвідчує її актуальність для фахівців освіти. Втім, у проаналізованій літературі виявлено досить фрагментарні дані щодо характеристик іміджу фахівців початкової освіти та умов його формування. Науковцями виокремлені різнобічні тлумачення поняття «імідж». Одними з таких є: вигляд, форма життєвих проявів людини (В. Шепель); знакові характеристики, що містять форму і зміст (Г. Почепцов); картинка, яку особистість подає іншим (П. Берд) тощо.

Питання професійного іміджу педагога розкрито в дослідженнях українських науковців Т. Демчук, Т. Довгої, В. Зінченко, І. Ковальнової, А. Кононенко, Л. Мартинець, М. Навроцької, О. Нуйкіна, О. Попової, Н. Савченко та ін., зокрема проблемі його формування присвячені наукові праці О. Горovenko, О. Грейліх, Ю. Дзядевич, Л. Донської, О. Ігнатюк, О. Калюжного, О. Ковальнової, Л. Ковальчук та ін.

Очевидно, що питання становлення педагога, його професійної компетентності та професійної підготовки, питання формування професійного іміджу майбутніх фахівців є пріоритетними в педагогічній науці. Проте, виявлено, що проблема формування професійного іміджу майбутніх вчителів початкової школи не була предметом спеціального наукового дослідження.

Актуальність проблеми, її теоретична й практична значущість обумовили вибір теми нашого дослідження: **«Професійний імідж майбутнього вчителя як складова його педагогічної майстерності».**

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови формування професійного іміджу студентів педагогічних ЗВО.

Гіпотеза дослідження: в основу дослідження покладено припущення про те, що процес формування професійного іміджу майбутніх учителів початкової школи буде ефективним за реалізації наступних педагогічних умов:

- забезпечення позитивної мотивації до формування професійного іміджу;
- удосконалення змісту, форм і методів професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи, які сприятимуть ефективному формуванню їх професійного іміджу.

Відповідно до мети визначено основні завдання дослідження:

1. На основі аналізу психолого-педагогічної наукової та методичної літератури з теми дослідження визначити суть іміджу.

2. Розкрити професійний імідж як складову формування особистості майбутнього вчителя початкової школи, визначити складові.

3. Теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх учителів початкової школи.

4. Експериментально перевірити ефективність впровадження педагогічних умов формування професійного іміджу майбутніх учителів початкової школи.

Об'єкт дослідження: професійний імідж майбутніх учителів початкової школи у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження: педагогічні умови формування професійного іміджу майбутніх учителів початкової школи.

У ході реалізації завдань дослідження було використано комплекс методів:

- теоретичні: аналіз психолого-педагогічної і методичної літератури, синтез наукових підходів до вирішення проблеми;
- емпіричні: анкетування, бесіди, опитування, аналіз робіт студентів, педагогічний експеримент для перевірки гіпотези;
- методи математичної обробки було використано для аналізу

отриманих експериментальних даних.

Експериментальна база дослідження. Експериментальне дослідження проводилося упродовж 2017-2018 навчального року в ході педагогічної практики у Комунальному закладі «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Загалом до експерименту було залучено 58 студентів.

Структура й обсяг роботи зумовлені логікою наукового пошуку. Дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, додатків та списку використаної літератури. Загальний обсяг роботи становить 160 сторінок, із них 113 сторінок основного тексту. Робота містить 8 таблиць та 13 рисунків. Список використаної літератури вміщує 66 найменувань. У роботі представлено 5 додатків на 47 сторінках.